

Olsztyn, 27 czerwca 2019 r.

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI
Artur Chojecki

FK-IV.431.15.2019

**Szanowny Pan
Jan Zbigniew Nadolny
Starosta Bartoszycki
ul. Grota-Roweckiego 1
11-200 Bartoszyce**

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092), zwanej dalej „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Panu treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę przeprowadzono w Starostwie Powiatowym w Bartoszycach, ul. Grota-Roweckiego 1, 11-200 Bartoszyce, NIP: 7431643516, REGON: 510750367.

W okresie objętym kontrolą oraz w dniu rozpoczęcia czynności kontrolnych stanowiska pełnili:

1. **Pan Jan Zbigniew Nadolny** - Starosta wybrany na stanowisko Uchwałą Nr I/2/2018 r. Rady Powiatu Bartoszyckiego z dnia 22 listopada 2018 r. (*kierownik jednostki kontrolowanej*); W poprzedniej kadencji funkcję starosty pełnił Pan Wojciech Prokocki.
2. **Pan Władysław Bogdanowicz** - Wicestarosta wybrany na stanowisko Uchwałą Nr I/3/2018 Rady Powiatu Bartoszyckiego z dnia 22 listopada 2018 r. W poprzedniej kadencji funkcję wicestarosty pełnił Pan Jan Zbigniew Nadolny.

Osobą odpowiedzialną za realizację zadania był inspektor zatrudniony w Wydziale Organizacyjnym.

[akta kontroli str. Nr 41]

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, Wydział Finansów i Kontroli, Oddział prowadzenia i koordynacji kontroli, w składzie:

- **Dorota Kusiewicz – Lauter** – inspektor wojewódzki – przewodnicząca zespołu kontrolnego, legitymacja służbowa nr 2/2015, wydana przez Dyrektora Generalnego

Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, upoważnienie Wojewody Warmińsko – Mazurskiego Nr FK-IV.0030.398.2019 z dnia 30 kwietnia 2019 r.;

- **Radosław Gazda** – inspektor wojewódzki, członek zespołu, legitymacja służbowa nr 9/2019, wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, upoważnienie Wojewody Warmińsko – Mazurskiego Nr FK-IV.0030.397.2019 z dnia 30 kwietnia 2019 r.

[akta kontroli str. Nr 37-40]

Kontrolę rozpoczęto 6 maja 2019 r. i zakończono 7 maja 2019 r., co zostało odnotowane w Księżce kontroli Starostwa Powiatowego w Bartoszycach pod pozycją 3/2019.

[akta kontroli str. Nr 37-40]

Przedmiotem kontroli była realizacja przez powiat (w porozumieniu z gminami albo samodzielnie) zadań zleconych z zakresu administracji rządowej polegających na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2019 r., poz. 294), zwanej dalej „ustawą” oraz zgodnie z wytycznymi Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości zawartymi w pismach z dnia 27.02.2019 r. i 8 kwietnia 2019 r., znak: DSF-XI.692.30.2019. Dodatkowo kontroli zostały poddane punkty, w których świadczona jest nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie.

[akta kontroli str. Nr 1-36]

Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2018 r. do 6 maja 2019 r.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 pkt 1 i art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092) oraz art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2017 r., poz. 2234), w związku z art. 8 ust. 1 ustawy.

Starosta upoważnił inspektora w Wydziale Organizacyjnym do udzielania informacji/wyjaśnień oraz okazywania dokumentów w czasie trwania czynności kontrolnych. Ww. pracownik był również obecny podczas oględzin lokalu, w którym są świadczone nieodpłatne porady prawne i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie.

[akta kontroli str. Nr 43]

Na podstawie ustaleń kontroli działalność jednostki w kontrolowanym zakresie ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**. Powyższa ocena wynika z następujących ustaleń i ocen dokonanych w poszczególnych obszarach (zagadnieniach) objętych kontrolą:

I. Stan usług nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na dzień wszczęcia kontroli; zmiany w tym zakresie w porównaniu do roku 2018.

Stosownie do art. 8 ust. 2 ustawy, na każdy powiat przypada liczba punktów nieodpłatnych

porad prawnych odpowiadająca mnożnikowi zdefiniowanemu w art. 20 ust. 4 ustawy. W myśl art. 11 ust. 1 ustawy, powiat powierza prowadzenie połowy punktów nieodpłatnej pomocy prawnej organizacji pozarządowej.

Na mocy art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 15 czerwca 2018 r. o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1467), zwanej dalej: „ustawą nowelizacyjną”, od 1 stycznia 2019 r. wprowadzony został nowy podział punktów między wykonawców świadczących usługi nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, zgodnie z którym powiat powierza połowę punktów do prowadzenia adwokatów i radcom prawnym z przeznaczeniem na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej, a połowę organizacji pozarządowej prowadzącej działalność pożytku publicznego z przeznaczeniem na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Zgodnie z art. 11 ust. 1c ustawy, połowę punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową przeznacza się na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

1. Lokalizacja punktów i harmonogram dyżurów

W związku z tym, że ustawa nowelizacyjna nie zmieniła zasad określania liczby punktów przypadających na dany powiat, Starostwo Powiatowe w Bartoszycach również w 2019 r. zobowiązane było uruchomić łącznie 2 punkty (samodzielnie), które stosownie do znowelizowanego art. 11 ustawy zostały rozdysponowane między wykonawców w następujący sposób:

- 1 punkt powierzony adwokatów i radcom prawnym z przeznaczeniem na prowadzenie nieodpłatnej pomocy prawnej,
- 1 punkt powierzony organizacji pozarządowej, która udziela nieodpłatnej pomocy prawnej.

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, w pierwszym roku funkcjonowania NPP jeden z punktów, w którym świadczona była NPP zlokalizowany był w budynku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach, przy ul. Limanowskiego 11 w Bartoszycach, jednakże z uwagi na niewielką liczbę chętnych, został przeniesiony.

Dlatego też, w okresie objętym kontrolą, zarówno w roku 2018 r., jak i w 2019 oba punkty zostały usytuowane w jednym lokalu, znajdującym się na terenie Urzędu Starostwa Powiatowego w Bartoszycach.

- a) 1 punkt prowadzony samodzielnie przez powiat, w którym pomoc była świadczona przez adwokatów wyznaczonych przez Okręgową Radę Adwokacką w Olsztynie i radców prawnych wyznaczonych przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Olsztynie, tj.: punkt, zlokalizowany w Starostwie Powiatowym w Bartoszycach, ul. Grota Roweckiego 1; 11-200 Bartoszyce, czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00 – 12.00.;
- b) 1 punkt, którego prowadzenie powierzono organizacji pozarządowej, w 2018 r. Fundacji Togatus Pro Bono, natomiast w 2019 r. Fundacji „Inicjatywa Kobiet Aktywnych” FIKA z siedzibą w Olsztynie, ul. Hanowskiego 9/42, 10-687 Olsztyn. Punkt zlokalizowany j.w., czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 12.00-16.00.

[akta kontroli str. Nr 10, 64]

Uwagę kontrolujących zwrócił jednak fakt, że na stronie internetowej - w harmonogramach dyżurów - wspomniano o świadczeniu nieodpłatnych porad obywatelskich, natomiast w odpowiedzi na pismo z dnia 26 kwietnia, znak: OR.030.6.2019, jak i podczas trwania czynności kontrolnych podawano, że NPO nie są świadczone.

[akta kontroli str. Nr 10, 44-47, 95-99, 109]

Brak aktualizacji danych na stronach internetowych wprowadza w błąd potencjalnego zainteresowanego, gdyż informacje o świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego nadal są dostępne, pomimo że nie są już świadczone. Powyższe należy ocenić w kategorii uchybienia, za powstanie którego odpowiedzialność ponosi inspektor zatrudniony w Wydziale Organizacyjnym.

Pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, powyższe wyjaśnił, cyt.: „(...) *Rozbieżności dotyczące informacji o NPO pomiędzy stroną internetową a pismem z dnia 26 kwietnia 2019 r., znak: OR.030.6.2019 wynikają z tego, że przez krótki okres czasu NPO były świadczone. Organizacja wyłoniona w otwartym konkursie ofert nie posiadała w momencie podpisywania umowy osoby, która mogłaby świadczyć NPO. W trakcie roku jednak jeden z prawników współpracujący z organizacją przeszedł niezbędne szkolenie i świadczył przez pewien okres NPO i NPP podczas pełnienia swojego dyżuru – raz w tygodniu w godzinach od 12.00 do 16.00. Niedawno jednak otrzymałam informację telefoniczną od pełnomocnika organizacji, że zakończyli współpracę z tym prawnikiem, w związku z czym NPO nie jest świadczone. Z uwagi na krótki okres czasu prawnik nie zdążył przedstawić stosownego zaświadczenia o zakończonym szkoleniu (...)*”.

[akta kontroli str. 44-45 Nr 109]

Celem potwierdzenia powyższego analizie poddano zbiorczą informację – za styczeń 2019 r. i stwierdzono, że w ww. okresie udzielono 6 porad obywatelskich, których już nie wykazano w sprawozdaniu kwartalnym przekazanym do W-M Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w dniu 25.04.2019 r.

Jak wyjaśnił pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, cyt. „(...) *W styczniu zostało wpisanych 6 porad - NPO w kartę zbiorczą, którą przekazuje Organizacja, jednakże dalsza część kart została wypełniona jak dla NPP, co uniemożliwia ich przypisanie do zbiorczej informacji kwartalnej przekazanej Wojewodzie, dlatego też 6 NPO zawiera się w sprawozdaniu w liczbie 71 NPP*”.

W przedłożonej dokumentacji, poza wyżej zacytowanymi wyjaśnieniami złożonymi przez pracownika odpowiedzialnego za realizację zadania, nie znalazły się dowody potwierdzające fakt poinformowania starostwa, o rozwiązaniu przez fundację umowy z prawnikiem, który od lutego 2019 r. nie świadczył już usług w zakresie poradnictwa obywatelskiego.

O zaistniałej sytuacji oraz o uwagach wniesionych do informacji zawartych w sprawozdaniu kwartalnym powiadomiono pracownika Wydziału Prawnego i Nadzoru W-M Urzędu Wojewódzkiego, nadzorującego organizację systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w powiatach z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

[akta kontroli str. Nr 41-44, 202-204, 207-241]

2. Specjalizacja dyżurów w punktach

Zgodnie z art. 8 ust. 9 ustawy, wszystkie lub wybrane dyżury w punkcie mogą posiadać określoną specjalizację, którą określa się w szczególności przez wskazanie dziedziny prawa lub problematyki nieodpłatnej pomocy prawnej udzielanej podczas dyżuru lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, świadczonego podczas dyżuru, albo poprzez wskazanie grupy osób uprawnionych. Ponadto, zgodnie z przepisem art. 9 ust. 1 pkt 1 d ustawy, powiat realizując zadania, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy, może zawierać porozumienia z gminami na obszarze tego powiatu, określające, m.in. preferowaną specjalizację dyżurów – o ile określono potrzebę określenia specjalizacji.

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania w piśmie z dnia 7 maja 2019 r., znak: OR.1710.1.2019, cyt.: „*W 2018 r. wójtowie i burmistrzowie gmin położonych na terenie powiatu bartoszyckiego nie zgłaszali wniosków, o których mowa w art. 9 ust. 2 ww. ustawy, tj. wniosków dotyczących potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, zawierających preferowaną specjalizację dyżurów w 2019 r.*”.

Podobnych informacji udzielono Wydziałowi Prawnemu i Nadzoru W-M Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w piśmie z dnia 17 grudnia 2018 r., znak: OR.030.11.2018.

[akta kontroli str. Nr 47,109]

3. Konkurs ofert i wybór oferty

W celu wykonania obowiązku powierzenia prowadzenia punktów organizacji pozarządowej, Zarząd Powiatu Bartoszyckiego Uchwałą Nr 140/421/2018 z dnia 7 listopada 2018 r. ogłosił konkurs ofert na wykonanie zadania publicznego objętego kontrolą. Ustalono, że wskazany w ogłoszeniu zakres otwartego konkursu ofert obejmował powierzenie prowadzenia punktów przeznaczonych na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i wykonywania zadań z zakresu edukacji prawnej w powiecie bartoszyckim.

Ogłoszenie zawierało informacje o:

- rodzaju zadania, wysokości środków publicznych przeznaczonych na jego realizację, zasadach przyznawania dotacji, terminach i warunkach realizacji zadania, terminie i sposobie składania ofert, trybie i kryteriach stosowanych przy wyborze ofert oraz terminie dokonania wyboru ofert,
- możliwości wydłużenia czasu trwania dyżurów do 5 godzin dziennie we wszystkich punktach na obszarze tego powiatu,
- informacje, że nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługuje osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej,
- poszerzonym ustawą nowelizacyjną zakresie świadczonych usług, poprzez wskazanie art.1 pkt 4 i 5 ustawy nowelizacyjnej.

[akta kontroli str. Nr 131-135]

Szczegółowe warunki, które musi spełniać organizacja pozarządowa zamierzająca świadczyć poradnictwo obywatelskie w roku 2019, zostały zawarte w art. 10, a szczególne wymogi

w ust. 4 ustawy nowelizacyjnej.

Poza powyższymi wymogami ustawa nowelizacyjna wprowadziła dodatkowe tymczasowe warunki uprawniające do rozpoczęcia świadczenia poradnictwa obywatelskiego jeszcze w trakcie roku 2019. Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Sprawiedliwości warunki mogą być zastosowane, gdy w konkursach przeprowadzonych w 2018 r. nie wpłyną oferty organizacji wykwalifikowanych do prowadzenia poradnictwa obywatelskiego. W takiej sytuacji, już w trakcie roku 2019, organizacja prowadząca punkt pomocy prawnej może złożyć do starosty stosowny wniosek o rozszerzenie usług o poradnictwo obywatelskie, z dołączoną dokumentacją poświadczającą odpowiednią wiedzę i umiejętności doradców.

[akta kontroli str. Nr 104]

Zgodnie z art. 11 ust. 6b ustawy, organizacja pozarządowa w ramach oferty może przedstawić dodatkowo porozumienia o wolontariacie zawarte z osobami, które będą wykonywały świadczenia w ramach prowadzonego punktu, w tym służyły asystą osobom uprawnionym, mającym trudności w samodzielnej realizacji porady, w szczególności z powodu niepełnosprawności, podeszłego wieku albo innych okoliczności życiowych.

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, cyt. „powiat nie uwzględnił w warunkach konkursu, tzw. asysty poradniczej”.

W ramach przedmiotowego konkursu oferty złożyło 5 nw. fundacji/stowarzyszeń, tj.:

- Fundacja „Inicjatywa Kobiet Aktywnych” FIKA - Olsztyn,
- Stowarzyszenie Inicjatywa Na Rzecz Ochrony Obywateli – Olsztyn,
- Zaborskie Towarzystwo Naukowe – Brusy,
- Stowarzyszenie Wsparcia Obywatelskiego – Kraków,
- Fundacja Togatus Pro Bono – Olsztyn.

[akta kontroli str. Nr 168]

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, do konkursu zgłosiła się 1 organizacja, która przedłożyła ofertę na świadczenie usług w zakresie poradnictwa obywatelskiego, tj.: Stowarzyszenie Wsparcia Obywatelskiego z Krakowa. Oferta ta została jednakże odrzucona ze względu na niespełnianie wymogów formalnych (w zał. Karty oceny formalnej). Pozostałe jednostki złożyły oferty jedynie na nieodpłatne porady prawne.

Komisja konkursowa dokonała oceny formalnej 5 ofert i stwierdziła braki w ofertach dwóch fundacji. Do etapu oceny merytorycznej zakwalifikowały się zatem 3 oferty, spośród których najwięcej punktów przyznano Fundacji „Inicjatywa Kobiet Aktywnych” FIKA z Olsztyna.

[akta kontroli str. Nr 101-109,136,168]

Zarząd Powiatu Bartoszyckiego Uchwałą Nr 3/7/2018 ogłosił wyniki otwartego konkursu ofert, na podstawie którego realizację zadania powierzono Fundacji „Inicjatywa Kobiet Aktywnych” FIKA.

[akta kontroli str. Nr 147-201]

4. Umowa z organizacją pozarządową na podstawie złożonej oferty

W dniu 31 grudnia 2018 r. z wyłonioną w drodze konkursu Fundacją „Inicjatywa Kobiet Aktywnych” FIKA zawarto umowę nr 1/2018 o powierzenie realizacji zadania publicznego pod tytułem: „Powierzenie prowadzenia punktu przeznaczonego na udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, oraz wykonywania zadań z zakresu edukacji prawnej w powiecie bartoszyckim”. Załącznikiem do umowy była oferta Fundacji, w której w ramach świadczonych usług wskazano na:

- możliwość skorzystania od 1 stycznia 2019 r. z nieodpłatnych porad przez osoby, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, a które złożą stosowne oświadczenie;
- możliwość skorzystania z usług ekspertów, którzy będą dostępni w punkcie w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie przez 5 dni w tygodniu przez 12 miesięcy w roku, zgodnie z harmonogramem określonym w otwartym konkursie ofert. W przypadku inicjatywy ze strony Zarządu Powiatu, prawnicy współpracujący z Fundacją będą mogli udzielać porad prawnych w zakresie poszerzonym do co najmniej 5 godzin dziennie;
- możliwość skorzystania z pomocy wykwalifikowanych mediatorów współpracujących z wyłonioną Fundacją;
- możliwość udzielenia pomocy prawnej osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się. W opisywanych przypadkach prawnicy Fundacji udzielają pomocy poza punktem (poprzez dojazd do osoby uprawnionej) albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.
- możliwość świadczenia usług w zakresie edukacji prawnej w formie przygotowania przez współpracujących z Fundacją prawników pism procesowych, artykułów i opracowań o tematyce prawniczej oraz ich upublicznianie na stronach internetowych fundacji.

[akta kontroli str. Nr 137-167]

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, cyt. „powiat nie uwzględnił w warunkach konkursu, tzw. asysty poradniczej. Również wyłoniona organizacja w przedłożonej ofercie nie zaproponowała wprowadzenia *asysty poradniczej* w ramach punktów w zakresie świadczonych przez siebie usług. W postanowieniach umowy nie ma zapisów dotyczących asysty”. Asysta poradnicza ma charakter fakultatywny, co oznacza, że usługa ta jest oferowana w miarę możliwości.

[akta kontroli str. Nr 47-48]

Stosownie do art. 8 ust. 3 ustawy, zarówno w 2018, jak i 2019 roku, w lokalu usytuowanym na terenie Urzędu Starostwa Powiatowego w Bartoszycach nieodpłatna pomoc prawna była udzielana w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu przez co najmniej 4 godziny dziennie. Zgodnie z pismem Starosty z dnia 7 maja 2019 r., znak: OR.1710.1.2019, w 2019 r. na terenie powiatu bartoszyckiego nie zaistniała potrzeba, o której mowa w art. 8 ust. 6 ustawy, tj. wydłużenia czasu trwania dyżuru do co najmniej 5 godzin dziennie we wszystkich punktach na obszarze powiatu. Zapotrzebowanie mieszkańców było mniejsze niż czas trwania dyżurów. Wszyscy uprawnieni byli przyjmowani na bieżąco.

[akta kontroli str. Nr 47-50]

II. Spełnienie wymogów, wynikających z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (Dz.U. z 2018 r. poz.2492) w zakresie dotyczącym lokali, w których są usytuowane punkty nieodpłatnej pomocy prawnej.

Zgodnie z art. 8 ust.10 ustawy, punkt może być usytuowany w jednym, albo większej liczbie lokali, do którego tytuł prawny posiada powiat lub gmina w ramach posiadanych zasobów. W jednym lokalu może być usytuowany więcej niż jeden punkt. Lokale powinny być usytuowane z uwzględnieniem konieczności zapewnienia dogodnego dostępu do nich osób uprawnionych, w tym w zakresie połączeń komunikacyjnych na terenie powiatu. Jeżeli specjalizacja dyżuru jest powiązana tematycznie z usługami z zakresu pomocy społecznej lokale, w których odbywają się dyżury, powinny być usytuowane w miarę możliwości w pobliżu miejsca świadczenia tych usług.

Odnosząc się do powyższych uregulowań należy stwierdzić, że do świadczenia NPP wyznaczono lokal usytuowany na terenie budynku Urzędu Starostwa Powiatowego, do którego starostwo posiadało tytuł prawny. W jednym lokalu usytuowano dwa punkty,

- 1 punkt prowadzony samodzielnie przez powiat, w którym pomoc była świadczona przez adwokatów i radców prawnych, czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00 – 12.00.;
- 1 punkt, którego prowadzenie powierzono organizacji pozarządowej, czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 12.00-16.00.

Ww. lokal był przystosowany do możliwości osób poruszających się na wózkach inwalidzkich poprzez zainstalowanie windy zewnętrznej, dzięki której można było bez problemu dotrzeć na I piętro, gdzie były usytuowane ww. punkty.

W toku czynności kontrolnych zadano pytanie, czy podejmując decyzję o usytuowaniu punktów w wyznaczonym lokalu, brano pod uwagę zakres połączeń komunikacyjnych oraz wnioski mieszkańców?

Oświadczono że, cyt.: *„Dyżury punktów odbywają się w jednym budynku, zlokalizowanym w centrum miasta, wyposażonym w windę. W pierwszym roku funkcjonowania NPP lokalizacje były 2, ale z uwagi na niskie zainteresowanie drugim punktem zlokalizowanym w budynku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie przy ul. Limanowskiego 11, starosta podjął decyzję o przeniesieniu i połączeniu punktów, co pozwoliło lepiej wykorzystać czas pracy prawników. Punkt w tej lokalizacji funkcjonował cały 2016 r., od 2017 r. oba punkty znajdują się w jednym miejscu. Wniosków, co do lokalizacji punktów nie było. Bartoszyce jako miasto powiatowe ma dobre połączenia z lokalnymi miejscowościami, co pozwala na dojazd do punktów wszystkich zainteresowanych”.*

[akta kontroli str. Nr 47-56]

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, ww. punkty zostały uruchomione terminowo – od początku roku.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że starosta na bieżąco analizuje potrzeby mieszkańców, co przejawia się w tym, że punkty niecieszące się zainteresowaniem są przenoszone i rozlokowywane tak, aby zapewnić najlepsze wykorzystanie zasobów kadrowych i czasowych w punktach już istniejących.

Wyposażenie lokalu

Wymogi dotyczące wyposażenia lokalu zostały zawarte w §5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego z dnia 21 grudnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 2492), zwanego dalej: „rozporządzeniem”.

Zgodnie z §5 ust. 3 rozporządzenia w oznaczeniu lokalu określa się, czy jest w nim udzielana nieodpłatna pomoc prawna, w tym nieodpłatna mediacja, albo świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, w tym nieodpłatna mediacja, albo udzielana nieodpłatna pomoc prawna, świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, w tym nieodpłatna mediacja, przy czym w oznaczeniu określa się również dni i godziny dyżurów, a także dane kontaktowe potrzebne do zgłoszenia wizyty, o których mowa w art. 8 ust. 5 ustawy.

Mając powyższe na uwadze stwierdzono, że lokal został oznaczony zgodnie z §5 ust. 3 rozporządzenia, tj. na zewnątrz budynku oraz w gablocie przed Urzędem zamieszczono informację o możliwości uzyskania NPP, wraz z podaniem dni i godzin, w których ta pomoc będzie świadczona oraz nr telefonu do zapisów, natomiast wewnątrz – dzięki strzałkom z łatwością można było dotrzeć do pok. 119, w którym jest świadczona nieodpłatana pomoc prawna (mediacja nie była świadczona).

W lokalu, stosownie do wymogów §5 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, zapewnia się miejsce przeznaczone dla osób oczekujących na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Zasady wyposażenia ww. poczekali zostały opisane w §5 ust.4 rozporządzenia, tj.:

- 1) informacje o zasadach i zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz osobach uprawnionych do ich otrzymania;
- 2) listę jednostek nieodpłatnego poradnictwa, o której mowa w art. 8a ust. 1 ustawy, zawierającą również informacje o tematycznych infoliniach oraz innych formach poradnictwa świadczonego za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, a także wskazanie punktów usytuowanych w lokalach z dogodnym dostępem dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich;
- 3) karty informacyjne poradnictwa dotyczące nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnej mediacji, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o ile jest świadczone w danym powiecie, a także poradnictwa dla osób pokrzywdzonych przestępstwem;
- 4) o ile jest to możliwe, karty informacyjne poradnictwa innego typu niż wymienione w pkt 3, dostępnego dla mieszkańców powiatu;
- 5) zamkniętą, nieprzezroczystą i oznakowaną urnę, w której osoba uprawniona osobiście umieszcza wypełnioną część B karty pomocy;
- 6) informację o możliwości przekazywania przez osoby uprawnione opinii o udzielonej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczonym nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim.

Stwierdzono, że wytyczne zawarte w §5 ust.4 rozporządzenia zostały zrealizowane. Na tablicy ogłoszeń w poczekalni znalazły się, przygotowane na wzorach udostępnionych na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości, informacje o zmianach, jakie wprowadziła ustawa nowelizacyjna, a w szczególności poszerzony katalog usług i grono osób, do których kierowana jest oferta nieodpłatnej pomocy prawnej. Na tablicy zamieszczono dodatkowo grafik dyżurów

adwokatów i radców prawnych, a także prawników świadczonych usługi w imieniu fundacji, jak również listę jednostek nieodpłatnego poradnictwa, o której mowa w art. 8a ustawy (lista uwzględniała nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, które nie było od stycznia świadczone – o czym szerzej mowa w pkt. 5.

[akta kontroli str. Nr 88-91]

Na podstawie wzorów zamieszczonych na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości przygotowano karty nieodpłatnych porad prawnych, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz poradnictwa dla osób pokrzywdzonych przestępstwem.

[akta kontroli str. Nr 58-61]

Karta Nieodpłatnej Mediacji nie została przygotowana, gdyż w 2019 r. usługa w powyższym zakresie nie była jeszcze świadczona. W powyższym zakresie nie wnosi się uwag, gdyż mediacja w pełnym wymiarze zostanie uruchomiona dopiero z początkiem 2020.

Wśród innych kart (fakultatywne) odnotowano informację o działalności Warmińsko-Mazurskiego Stowarzyszenia Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Prawnej, oferującego m.in. pomoc osobom pokrzywdzonym i ich rodzinom, w zakresie bezpłatnych porad prawnych, psychologicznych, psychiatrycznych, materialno-rzeczowych, a także pomoc tłumacza języka migowego.

[akta kontroli str. Nr 58]

Zgodnie z §5 ust. 4 pkt 5 rozporządzenia, w poczekalni umieszczono urnę zamykaną, nieprzezroczystą i oznakowaną, w której osoba uprawniona może osobiście umieścić wypełnioną część B karty pomocy.

[akta kontroli str. Nr 88-90]

Wyposażenie samego lokalu zostało szczegółowo opisane w §5 ust 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia. W myśl ww. przepisów punkt powinien:

- stanowić wyodrębnione pomieszczenie przeznaczone do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego umożliwiające zachowanie dyskrecji przy uzyskiwaniu tej pomocy przez osoby uprawnione, przy czym w przypadku prowadzenia w lokalu nieodpłatnej mediacji, pomieszczenie wyposaża się w stół wraz z miejscami siedzącymi dla co najmniej czterech osób;
- posiadać dostęp do instalacji energetycznej, telekomunikacyjnej oraz dostęp do Internetu, przy czym w pomieszczeniu, o którym mowa w pkt 1, zapewnia się komputer z dostępem do oprogramowania, do edycji tekstów, oprogramowania umożliwiającego przesyłanie, odbieranie danych i porozumiewanie się na odległość środkami komunikacji elektronicznej i komputerowego systemu informacji prawnej, wraz z bazą aktów prawnych, w tym przepisów prawa powszechnie obowiązującego, orzecznictwa i materiałów pomocniczych, z dostępem do bazy aktów prawa miejscowego obowiązującego na obszarze danego powiatu i powiatów ościennych, w tym gmin wchodzących w skład danego powiatu, a także dostęp do drukarki, urządzenia pozwalającego na przenoszenie dokumentacji do postaci elektronicznej oraz do materiałów biurowych.

Ww. lokal został również dostosowany do osób poruszających się na wózkach poprzez instalację windy zewnętrznej.

W toku czynności kontrolnych stwierdzono, że wszystkie ww. warunki wyposażenia lokalu i poczekalni zostały spełnione. Odnośnie mediacji, lokal nie świadczył tego typu usługi, a zatem weryfikacja pod względem warunków nie została dokonywana.

Ustalenia poczynione podczas oględzin lokalu zostały udokumentowane w liście sprawdzającej, stanowiącej załącznik do protokołu oględzin. Wszystkie czynności zostały przeprowadzone w obecności wyznaczonego pracownika starostwa, który był jednocześnie odpowiedzialny za realizację zadania. Do ustaleń poczynionych podczas oględzin nie wniesiono uwag.

[akta kontroli str. Nr 88-90]

III. Realizacja działań promocyjnych powierzonych starostom – (art. 9 ust. 4 ustawy), z uwzględnieniem poszerzenia od 1 stycznia 2019 r. grona osób oraz katalogu usług świadczonych na podstawie ustawy.

Zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy, Starosta odpowiada za upowszechnianie wiedzy o działalności systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego wśród mieszkańców powiatu.

Jak wynika z oświadczenia pracownika odpowiedzialnego za realizację zadania, cyt.: „(...) starosta realizował ww. obowiązek w okresie objętym kontrolą poprzez informacje zamieszczone:

- na stronie internetowej powiatu oraz na BIP,
- w portalu społecznościowym facebook (wydruk w załączeniu),
- na tablicy ogłoszeń w budynku Starostwa Powiatowego w Bartoszycach oraz na tablicy umieszczonej przed budynkiem Starostwa,
- na stronach internetowych gmin (na prośbę Starosty) położonych na terenie powiatu bartoszyckiego.

[akta kontroli str. Nr 53-56]

Upowszechnianie wiedzy następowało również poprzez przekazywanie informacji o nieodpłatnej pomocy prawnej podczas spotkań z młodzieżą szkolną, seniorami z Uniwersytetu Trzeciego Wieku, wydarzeń organizowanych przez Młodzieżowy Dom Kultury, jak i wydarzeń, w których Starosta bierze udział, np. w Stowarzyszeniu Integracji Osób Niepełnosprawnych”.

Jako dowód wskazano wydruki z ww. stron internetowych, a także odpowiedź na pismo Wydziału Prawnego i Nadzoru z dnia 13 kwietnia 2018 r., znak: OR.030.2.2018, w którym poinformowano, że w Starostwie Powiatowym w Bartoszycach są podejmowane działania edukacyjne zmierzające do zwiększenia świadomości prawnej społeczności, poprzez m.in. informowanie w lokalnej telewizji, prasie podczas spotkań starosty z seniorami i młodzieżą o możliwościach dostępu do punktów NPP, działających na terenie powiatu bartoszyckiego, jak również o możliwości skorzystania z pomocy Rzecznika Praw Konsumentów. W ww. piśmie poinformowano również, że w 2017 r. Fundacja Togatus Pro Bono zrealizowała w 4 szkołach ponadgimnazjalnych cykl konwersacji w wymiarze 17 godzin, a także wydała biuletyn z informacjami prawnymi, który był dostępny w urzędzie.

[akta kontroli str. Nr 53, 91]

Zgodnie z umową zawartą z organizacją pozarządową, Oferent zorganizuje promocję punktu

nieodpłatnej pomocy prawnej poprzez:

- prowadzenie przez wolontariuszy Fundacji infolinii, za pomocą której potencjalni beneficjenci zadania będą mogli dowiedzieć się o godzinach otwarcia punktu oraz o tym, kto jest uprawniony do skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej,
- wysyłkę mailową do instytucji pomocy społecznej, j.s.t., organizacji pozarządowych, osób fizycznych z bazy posiadanej przez fundację,
- wysyłkę informacji o funkcjonowaniu punktu do lokalnej prasy, radia,
- umieszczanie ogłoszenia informującego o funkcjonowaniu punktu na stronie internetowej Fundacji oraz na portach społecznościowych,
- prowadzenie dwóch spotkań edukacyjno-informacyjnych z młodzieżą szkolną lub seniorami,
- przeprowadzenie 5 warsztatów prawniczych z młodzieżą szkolną lub seniorami.

Powyższe działania promocyjne zostały zawarte w ofercie Fundacji, w rubryce: Opis szczegółowych działań w zakresie realizacji zadania publicznego, m.in. w zakresie promocji punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz powiatu bartoszyckiego. Na potwierdzenie powyższego nie przedłożono stosownych dokumentów potwierdzających realizację ww. zadań.

[akta kontroli str. Nr 145]

Ustawa nie wskazuje, w jakiej formie mają być realizowane działania promocyjne starosty. W zaleceniach Najwyższej Izby Kontroli oraz w wytycznych Ministerstwa Sprawiedliwości wskazuje się, aby w promocji systemu nieodpłatnej pomocy prawnej nie ograniczać się jedynie do zamieszczania informacji na stronach internetowych, ale podejmować innego rodzaju inicjatywy, w tym w ramach współpracy z lokalną prasą, radiem czy telewizją.

Promocja systemu, znalazła również odzwierciedlenie w opublikowanej na stronie internetowej powiatu i BIP liście punktów nieodpłatnego poradnictwa, o czym szczegółowo w pkt. IV.

[akta kontroli str. Nr 250-262]

Mając powyższe działania na uwadze, należy stwierdzić, że Starosta w przedmiocie upowszechniania i promocji systemu, wywiązał się z obowiązku wynikającego z art. 9 ust. 4 ustawy. Promując nieodpłatną pomoc prawną, poza przekazem internetowym, wychodził z informacją naprzeciw osobom starszym oraz młodzieży szkolnej.

Z opinii osób uprawnionych zawartych w części B kart pomocy wynika, że informacje o poradach ww. osoby pozyskiwały, m.in. Internetu, ulotek i broszur i od innych klientów punktów.

[akta kontroli str. Nr 250-262]

IV. Podnoszenie świadomości służb publicznych o systemie, poprzez podjęcie działań o charakterze informacyjnym w zakresie katalogu usług i osób uprawnionych do skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa.

Jak wskazał Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z dnia 27.02.2019 r., znak: DSF-XI.692.30.2019 skierowanym do Wojewodów, cyt. „(...) istotne jest podnoszenie świadomości samych służb publicznych o systemie. Odnotowano bowiem przypadki, w których wiedzy o możliwości skorzystania z darmowych porad prawnych nie posiadali pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej. Dlatego też zasadne jest podjęcie działań o charakterze informacyjnym w zakresie usług i katalogu osób uprawnionych do skorzystania z nieodpłatnej

pomocy prawnej zarówno wśród pracowników, m.in. gminnych ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, jak i przedstawicieli innych służb. Szczególnie istotne jest promowanie wiedzy wśród podmiotów świadczących nieodpłatne poradnictwo specjalistyczne innego typu, wskazanych na liście, o której mowa w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy, o których należy poinformować osobę uprawnioną w przypadkach wskazanych w art. 5 ust. 4 ustawy, tj. gdy problem nie może być w całości lub części rozwiązany w drodze porady prawnika lub doradcy obywatelskiego”.

Starosta Bartoszycki w piśmie z dnia 6 kwietnia 2019 r. (znak: OR.1710.1.2019) poinformował, cyt. „*Starosta, w celu poniesienia świadomości pracowników o systemie nieodpłatnej pomocy prawnej przekazał informacje o punkcie NPP naczelnikom wydziałów podczas jednego z cotygodniowych spotkań. Dyrektor PCPR również została poinformowana o działalności punktów NPP. Dodatkowo pracownica starostwa, w której w zakresie obowiązków znajduje się organizacja NPP, podczas rozmów telefonicznych z pracownikami i kierownikami ośrodków pomocy społecznej, pracownikami gmin wchodzącymi w skład Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, informowała o nieodpłatnej pomocy prawnej, kładąc szczególny nacisk na poszerzenie od 1 stycznia 2019 r. grona osób uprawnionych do skorzystania z ww. pomocy”.*

[akta kontroli str. Nr 53]

Na dowód przedstawiono pismo z dnia 2 kwietnia 2019 r., znak: OR.030.2.2019 skierowane do wójtów i burmistrzów z terenu powiatu bartoszyckiego, w którym zaleca się, aby na stronach urzędów pojawiła się informacja o NPP, świadczonej w budynku SP w Bartoszycach. Zwrócono się również z prośbą o przekazanie ww. informacji ośrodkom pomocy społecznej w terenie gmin, wskazując przy tym, że darmowa pomoc prawna z początkiem 2019 roku przysługuje każdemu, kto nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej i złoży stosowne oświadczenie.

[akta kontroli str. Nr 93]

Mając na uwadze ww. wytyczne Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie podnoszenia świadomości samych służb publicznych o systemie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego należy stwierdzić, że Starosta podjął działania zmierzające do podniesienia świadomości wśród mieszkańców (Internet, broszury, ulotki, spotkania), ale także skierował przedmiotowe działania do jednostek organizacyjnych, świadczących usługi poradnictwa prawnego na terenie powiatu, o czym mowa w ww. piśmie. Wskazane przez Ministerstwo przykłady działań, mają na celu podniesienie świadomości służb publicznych i tym samym mają przyczynić się do tego, że każda osoba, która zgłosi się do instytucji o poradę, otrzyma pomoc o charakterze interdyscyplinarnym, a świadome i umiejętne przekierowywanie obywateli z innych systemów wsparcia będzie miało dzięki temu charakter wzajemny i komplementarny.

[akta kontroli str. Nr 36-40]

V. Realizacja obowiązku wynikającego z art. 8a ust. 4 ustawy, tj. publikacja listy jednostek nieodpłatnego poradnictwa

Zgodnie z art. 8a ust. 1 ustawy, starosta sporządza i aktualizuje listę jednostek nieodpłatnego poradnictwa, dostępnego dla mieszkańców powiatu, która obejmuje w szczególności:

- 1) poradnictwo rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne, z zakresu pomocy społecznej, w sprawie rozwiązywania problemów alkoholowych i innych uzależnień, w sprawie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w ramach interwencji kryzysowej, dla bezrobotnych, dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, a także z zakresu praw konsumentów, praw dziecka, praw pacjenta, ubezpieczeń społecznych, prawa pracy, prawa podatkowego, dla osób w sporze z podmiotami rynku finansowego i inne (art. 8a ust.1 pkt 1 ustawy);
- 2) nieodpłatną pomoc prawną i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie ze wskazaniem punktów i dyżurów wraz z ich specjalizacją, o ile została określona (art. 8a ust.1 pkt.2 ustawy).

Zgodnie z art. 8a ust. 2 ustawy ww. lista składała się z dwóch części, tj.

- listy jednostek niepłatnego poradnictwa, która zawierała dane jednostek nieodpłatnego poradnictwa uporządkowane według tematyki poradnictwa, w tym jednostek publicznych (o zasięgu ogólnopolskim), jednostek niepublicznych działających na zlecenie oraz jednostek prowadzących działalność pożytku publicznego działających na zlecenie, którym powierzono zadania z zakresu poradnictwa specjalistycznego na podstawie odrębnych przepisów, obejmujące informacje o nazwie jednostek, zakresie poradnictwa, adresach i danych kontaktowych, w tym o stronach internetowych i numerach telefonów, dniach i godzinach działalności oraz kryteriach dostępu do usługi,
- listy nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, która zawierała informacje o prowadzącym punkcie, adresach dyżurów, dniach i godzinach, ewentualnej specjalizacji, ponadto określała czy lokal jest dogodny dla osób na wózkach inwalidzkich i dane kontaktowe, w tym strony www.

Tak sporządzona lista spełnia wymogi określone w art. 8a ust. 2 ustawy, w związku z powyższym nie wnosi się uwag.

Ponadto, podano informację o nr telefonu, pod którym przyjmuje się zapisy na wizyty, wskazując przy tym, że osoby, które ze względu na niepełnosprawność ruchową lub doświadczające trudności w komunikowaniu się, nie są w stanie przybyć do punktu, mogą otrzymać poradę przez telefon lub przez Internet. Poinformowano także, że z porad może skorzystać każda osoba, której nie stać na odpłatną pomoc prawną i która złoży stosowne oświadczenie. W ten sposób wypełniono założenia ustawy nowelizacyjnej, informując o poszerzonym gronie osób, które mogą skorzystać w NPP. Przedmiotowa lista została sporządzona według wzoru zamieszczonego na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości.

W powyższym zakresie stwierdzono jednak uchybienie, polegające na wykazaniu na przedmiotowej liście informacji o możliwości pozyskania we wskazanym punkcie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, pomimo, że usługi świadczone były jedynie w styczniu przez krótki okres czasu.

Brak aktualizacji danych wprowadza w błąd potencjalnego wnioskodawcę, który byłby zainteresowany możliwością skorzystania z tego typu porad, które nie są w punkcie świadczone.

[akta kontroli str. Nr 250-262]

Osobą odpowiedzialną za powstanie ww. uchybienia jest inspektor zatrudniony w Wydziale Organizacyjnym.

Poprawnie sporządzona, kompletna lista pełni ważną funkcję informacyjną, gdyż zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Sprawiedliwości, cyt.: „(...) jest sposobem na integrację systemu poradnictwa prawnego i obywatelskiego z innymi formami nieodpłatnego poradnictwa. Jej celem jest zapewnienie spójności z wypracowanymi dotąd innymi formami szeroko pojętego poradnictwa realizowanego przez organy administracji rządowej i samorządowej na podstawie innych przepisów”.

Ponadto, zgodnie z art. 5 ust. 4 ustawy, w przypadku stwierdzenia, że przedstawiony przez osobę uprawnioną problem nie może być rozwiązany w całości albo części poprzez udzielenie npp, w szczególności stwierdzenie, że problem nie ma wyłącznie charakteru prawnego, adwokat lub radca prawny informuje osobę uprawnioną o możliwościach uzyskania innej stosownej pomocy w jednostkach nieodpłatnego poradnictwa, wskazanych na liście, o której mowa w art. 8a ust 1 ustawy – dlatego też zadano pytanie czy wyżej opisane przypadki miały miejsce?

Oświadczono, że w I kwartale 2019 r. w 22 przypadkach (na 162 udzielone porady) przekazano informacje o możliwości uzyskania innej stosownej pomocy w jednostkach nieodpłatnego poradnictwa, wskazanych na liści, o której mowa w art. 8a ust. 1 ww. ustawy.

Zgodnie z obowiązkiem informacyjnym, wynikającym z art. 8a ust. 4 ustawy, ww. lista została udostępniona na:

- stronie internetowej i w BIP powiatu bartoszyckiego,
- stronach internetowych gmin z terenu powiatu bartoszyckiego,
- tablicy ogłoszeń budynku Starostwa Powiatowego w Bartoszycach.

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, w środkach masowego przekazu jeszcze nie opublikowano ww. listy, a planowany termin publikacji to III kwartał 2019 r.

[akta kontroli str. Nr 47-50]

W toku czynności kontrolnych stwierdzono, że starosta pismem z dnia 28 listopada 2018 r., znak: OR.030.9.2019 zwrócił się do wójtów i burmistrzów z terenu powiatu bartoszyckiego z prośbą o przesłanie wykazu jednostek świadczących nieodpłatne porady na terenie gmin, z uwzględnieniem porad specjalistycznych i jednostek o zasięgu ogólnokrajowych, zgodnie z wytycznymi art. 8a ust. 1 ustawy. Dodatkowo, Starosta pismem z dnia 2 kwietnia 2019 r. zwrócił się do gmin z prośbą o udostępnienie listy jednostek nieodpłatnego poradnictwa oraz informacji o NPP (kopia pisma w załączeniu).

[akta kontroli str. Nr 93-94,250-262]

Zgodnie z art. 8 ust. 5 ustawy, zgłoszeń dokonuje się telefonicznie pod numerem telefonu wskazanym przez starostę, a udzielanie nieodpłatnych porad prawnych i świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, stosownie do art. 8 ust. 4 ustawy, odbywa się według kolejności zgłoszeń, po umówieniu terminu wizyty.

Kontrola wykazała, iż w powiecie bartoszyckim został uruchomiony jeden numer telefonu, służący do zgłoszeń na wizyty, tj. 539 782 546. Jest to numer telefonu przypisany do Wydziału Organizacyjnego Starostwa. Zgłoszenia pod tym numerem przyjmuje pracownik odpowiedzialny za NPP w powiecie bartoszyckim. Numer został podany do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie na stronie internetowej powiatu oraz BIP, na stronach internetowych gmin oraz na tablicach ogłoszeń. Ponadto został zamieszczony na liście,

o której mowa w art. 8a ustawy.

[akta kontroli str. Nr 95-99]

W powyższym zakresie należy wskazać, że numer telefonu wskazany do zapisów jest jednocześnie numerem telefonu do Wydziału Organizacyjnego.

Z odpowiedzi Ministerstwa Sprawiedliwości, zamieszczonej na stronie internetowej www.darmoweporadyprawne.gov.pl na pytanie – czy wskazany numer telefonu musi być przeznaczony tylko i wyłącznie do zapisów w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej, czy może być taki sam, jak numer np. komórki organizacyjnej danego urzędu, wynika, że cyt. „*Ustawa nie odnosi się do tej kwestii, więc oba rozwiązania wydają się możliwe. Jednak organizując taki numer telefonu oraz jego obsługę należy mieć na uwadze, że jest on przeznaczony do bieżącej rejestracji zgłoszeń. Zatem linia powinna mieć przepustowość dostosowaną do liczby mieszkańców powiatu, a dzięki odpowiednim rozwiązaniom technicznym powinno się minimalizować sytuacje, kiedy osoby uprawnione nie mogą dokonywać zapisów z powodu zbyt obciążonej linii. Wskazany numer może być odciążony przez umożliwienie zapisów za pośrednictwem dodatkowych środków komunikacji*”.

[akta kontroli str. Nr 36-40]

Mając powyższe na uwadze, można stwierdzić, że obowiązek wyznaczenia jednego numeru telefonu do zapisów,

byłaby to osoba, która miałaby trudności z ponownym przybyciem do punktu, wówczas zostanie jej zaproponowana porada telefoniczna”.

Zarówno przepis ustawy, jak i wytyczne Ministerstwa Sprawiedliwości, jasno wskazują, że, cyt. „(...) *ustawa nowelizacyjna wprowadziła obligatoryjne wcześniejsze zapisy, a (...) świadczenie usług odbywa się według kolejności zgłoszeń po umówieniu terminu wizyty.*

[akta kontroli str. Nr 49]

Dlatego też brak wcześniejszych zapisów na wizyty należy ocenić w kategorii uchybienia, skutkującego naruszeniem art. 8 ust. 4 ustawy, za powstanie którego odpowiedzialność ponosi inspektor zatrudniony w Wydziale Organizacyjnym.

[akta kontroli str. Nr 36-40, 426-430]

VI. Możliwości wsparcia usług w stosunku do osób z niepełnosprawnościami (w tym osób z niepełnosprawnością ruchową i osób doświadczających trudności w komunikowaniu się), do których mają zastosowanie przepisy ustawy.

Zgodnie z art. 8 ust. 8 ustawy, osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście oraz osobom doświadczających trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U z 2017 r. poz. 1824), zwanej dalej: „ustawą o języku migowym”, może być udzielana nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, z wyłączeniem nieodpłatnej mediacji, także poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, tj.:

- poza punktem w miejscu wyposażonym w urządzenia ułatwiające porozumiewanie się z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się;
- poza punktem, w miejscu w którym zapewnia się możliwość korzystania z pomocy tłumacza migowego;
- w miejscu zamieszkania.

Jak wskazano na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości, w przypadku osób z niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście (np. obłożnie chorych) powyższa regulacja umożliwi świadczenie usług w ich aktualnym miejscu pobytu, w tym w ramach wizyty domowej.

W przypadku osób doświadczających trudności w komunikowaniu, przepis daje możliwość zorganizowania wizyty w miejscu do tego dostosowanym, czyli przykładowo w takim miejscu urzędu gminy lub powiatu, które zostało wyposażone w odpowiedni sprzęt wspierający porozumienie, zgodnie z wymogami ustawy o języku migowym.

Uregulowania dotyczące świadczenia usług osobom niepełnosprawnym znalazły swoje odzwierciedlenie w zapisach:

- oferty złożonej przez wyłonioną w drodze konkursu Fundację;
- w kartach informacyjnych poradnictwa i w broszurach umieszczonych na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Bartoszycach,
- liście porad prawnych, o której mowa w art. 8a ustawy.

W treści ww. dokumentów wpisano, m.in. cyt.: „*Osoby, które ze względu na niepełnosprawność ruchową nie są w stanie przybyć do punktu lub osoby doświadczające*

trudności w komunikowaniu się, mogą otrzymać poradę przez telefon, Internet, poprzez zorganizowanie wizyty w miejscu zamieszkania albo w innym miejscu wyposażonym w sprzęt ułatwiający komunikację lub z dostępem do tłumacza języka migowego (...).”

[akta kontroli str. Nr 137-150, 61]

Osoba odpowiedzialna za realizację zadania oświadczyła, że cyt. „*Do tej pory nie wystąpiły przypadki świadczenia NPP poza punktem. Punkt NPP jest zlokalizowany w centrum miasta w budynku wyposażonym w windę, w związku z czym osoby z niepełnoprawnością ruchową są w stanie korzystać z pomocy. W przypadku wystąpienia konieczności świadczenia NPP poza punktem, istnieje możliwość udzielenia porady przez telefon znajdujący się na wyposażeniu punktu oraz dojazdu do osoby potrzebującej pomocy. Takie zapewnienie o dojeździe w ramach własnych zasobów i środków do klienta złożyła w ofercie organizacja świadcząca w roku 2019 NPP*”.

[akta kontroli str. Nr 53-57]

Mając na uwadze działania, podjęte w celu przygotowania jednostki do świadczenia usług osobom niepełnosprawnym, nie wnosi się uwag, a zagadnienie ocenia się pozytywnie.

VII. Działalność kontrolna starosty, prowadzona na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy oraz monitorowanie świadczenia usług przez wykonawców.

Zgodnie z art. 11 ust. 8 ustawy, starosta kontroluje wykonanie umowy przez organizację pozarządową na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 450)-t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 688). Dodatkowo, zgodnie z art. 17 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, organ administracji publicznej zlecający realizację zadania publicznego, może dokonywać kontroli i oceny realizacji zadania, w szczególności:

- stopnia realizacji zadania;
- efektywności, rzetelności i jakości realizacji zadania,
- prawidłowości wykorzystania środków publicznych otrzymanych na realizację zadania,
- prowadzenia dokumentacji związanej z realizowanym zadaniem.

Tego typu kontrola, zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Sprawiedliwości, ma dotyczyć wykonania umowy, a zatem powinna odbywać się przynajmniej raz w roku (dotyczy organizacji pozarządowej).

Powyższe uprawnienie starosty znalazło odzwierciedlenie w §7 pkt. 1-6 umowy, zawartej z organizacją pozarządową, w której zleceniobiorca został poinformowany, że Starosta sprawuje kontrolę prawidłowości wykonania zadania publicznego przez fundację, w tym wydatkowania przekazanej dotacji. Kontrola może być przeprowadzona w toku realizacji zadania publicznego oraz po jego zakończeniu do czasu ustania obowiązku, o którym mowa w §5 pkt 2 umowy, tj. czasu wyznaczonego do przechowywania dokumentacji związanej z realizacją zadania. W ramach kontroli zleceniodawca może badać dokumenty i inne nośniki, które mają lub mogą mieć znaczenie dla oceny prawidłowości wykonywania zadania publicznego. W pkt 5 niniejszej umowy wskazano, że o wynikach kontroli zleceniodawca informuje zleceniobiorcę, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości przekaże mu wnioski i zalecenia mające na celu ich usunięcie.

Dodatkowo w §10-12 umowy wskazano przypadki: rozwiązania umowy za porozumieniem stron, odstąpienia od umowy przez zleceniobiorcę, a przede wszystkim przypadki i warunki rozwiązania umowy przez zleceniodawcę. W ten sposób zagwarantowano powiatowi w warunkach umowy wszechstronne możliwości kontroli prawidłowości wykonywania zadań oraz określenie zasad odpowiedzialności zleceniobiorców za niewykonanie zadań lub nienależyte wykonanie, w tym możliwość rozwiązania umowy.

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki rozwiązania umów z wykonawcami.

Z uwagi na fakt, że zapisy dotyczące kontroli zostały uwzględnione zarówno w umowie zawartej z obecną, jak i z poprzednią organizacją, świadczącą usługi w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r., a w przedłożonej dokumentacji nie stwierdzono żadnych protokołów z kontroli, zadano pytanie, czy w okresie objętym kontrolą starosta przeprowadzał kontrole wykonywania zadań zgodnie z art. 11 ust 8 ustawy?

Pracownik odpowiedzialny za realizację zadania wyjaśnił że, cyt.: „(...) Starosta poprzez osobę odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej sprawuje stały nadzór nad pracą punktu, co pozwala na bieżąco obserwować pracę punktów. Do tej pory nie stwierdzono nieprawidłowości w ich działaniu, a jeżeli pojawią się jakiegokolwiek wątpliwości, taka kontrola zostanie zlecona. Osoba odpowiedzialna za organizację pracy punktów często spotyka się z osobami korzystającymi z NPP, które chwalą sobie możliwość ich uzyskania, a także profesjonalność prawników”.

Wyjaśnienie powyższe nie może zostać uwzględnione. Pomimo, że punkt znajdował się obok pokoju pracownika, to sama codzienna obserwacja nie wypełnia znamion kontroli, do przeprowadzenia których obligują przepisy ww. ustaw, na które to w aspekcie kontrolnym powołuje się sam starosta w zawartych umowach z wyłonionymi fundacjami. Dlatego też zaniechanie obowiązku kontrolnego należy ocenić w kategorii nieprawidłowości, za powstanie której odpowiedzialność ponosi Starosta.

W toku czynności kontrolnych, w przedmiocie prowadzonych przez starostę czynności monitorujących, zadano następujące pytania, tj.:

- w jaki sposób starosta monitorował punktualność dyżurów – mając przy tym na względzie wyniki z pola 7 cz. B Karty pomocy?
- w jaki sposób monitorowano sposób świadczenia usług przez osoby uprawnione zgodnie z ustawą oraz z umową (w tym zastępstwa)?

Z wyjaśnień pracownika odpowiedzialnego za realizację zadania wynika, że cyt.: „Osoba odpowiedzialna za organizację pracy punktów NPP oraz zapisy telefoniczne sprawuje bezpośredni i stały nadzór nad prawidłowym przebiegiem pracy punktu. Wydaje klucze prawnikom, przyjmuje sprawozdania oraz dokonuje analizy kart pomocy. Dodatkowo, z uwagi na fakt, że punkt NPP znajduje się blisko jej biura, jest w stanie określić prawidłowość wykonania umowy. Osoby udzielające NPP zastępowały się wzajemnie, o czym wcześniej informowały osobę sprawującą nadzór nad pracą punktu”.

Występując z zapytaniem odnośnie zastępstw chciano w ten sposób zweryfikować zastosowanie się do wytycznych Ministerstwa Sprawiedliwości, a także art. 10 ust. 1 pkt 2

ustawy, który stanowi, że w punktach prowadzonych przez osoby rekomendowane przez samorządy prawnicze, osobą co do zasady zastępująca adwokata lub radcę prawnego jest inny adwokat lub radca prawny (i tak było w przypadku kontrolowanej jednostki). Natomiast zgodnie z ustawą zastępowanie adwokata lub radcy prawnego przez aplikanta adwokackiego lub aplikanta radcowskiego jest możliwe „w szczególnie uzasadnionych przypadkach”, zatem jako odstępstwo powinno mieć charakter incydentalny. Nie jest zatem dopuszczalne, ustanowienie aplikanta stałym zastępcą adwokata lub radcy prawnego w tego typu punktach.

Analiza umowy zawartej z Fundacją wykazała, że sposób postępowania w przypadku zastępstwa został szczegółowo uregulowany w §2 pkt 10, w którym poinformowano zleceniobiorcę, że w przypadku niemożności osobistego świadczenia usług zleceniobiorca będzie zobowiązany do tymczasowego zapewnienia zastępstwa przez innego adwokata, radcę prawnego lub inną osobę wskazaną w art. 5 oraz 11 ust. 3 ustawy, o czym powinien powiadomić zleceniodawcę w formie pisemnej, mailowej lub telefonicznej.

Do ustaleń kontroli nie zostały wniesione zastrzeżenia.

Mając na uwadze powyższe oceny i wnioski wnoszę o:

1. Prowadzenie kontroli wykonania przez organizację pozarządową warunków umowy, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 11 ust. 8 ustawy.
2. W związku z nieprowadzeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, dokonanie aktualizacji danych na stronach internetowych Starostwa Bartoszyckiego oraz na liście, o której mowa w art. 8a ust. 1 ustawy, poprzez usunięcie z harmonogramu dyżurów oraz z listy informacji o możliwości uzyskania nieodpłatnych porad obywatelskich; poinformowanie urzędów gmin z terenu powiatu bartoszyckiego o poczynionych zmianach.
3. Wprowadzenie wcześniejszych zapisów na wizyty w celu zapewnienia jak najlepszej koordynacji świadczonych usług i alokacji wizyt w lokalu, w którym świadczone są nieodpłatne porady prawne, zgodnie z art.8 ust.4 ustawy.

Proszę Pana Starostę o podjęcie działań mających na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień oraz poinformowanie Wojewody Warmińsko – Mazurskiego w terminie 14 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, o sposobie wykorzystania uwag i wniosków oraz wykonania zaleceń, a także o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Artur Chojecki

(dokument podpisany podpisem elektronicznym)